

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 30 (1916)

Artikel: Üna Mastralessa : suainter il frances
Autor: Melcher, Fl.
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-191452>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

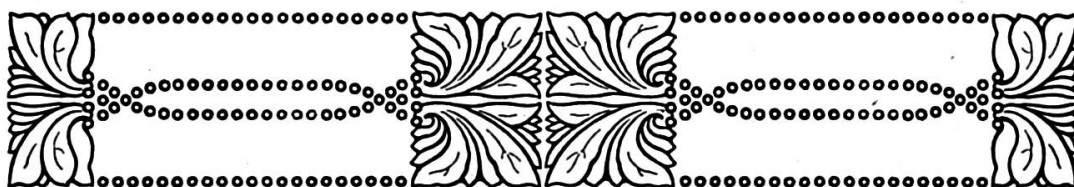
L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 04.05.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Üna Mastralessa.

Suainter il frances.

Vertieu da Dr. Fl. Melcher.

PERSUNAS:

Duonn' Uorschla, ca. 50 ans.

Chasper, sieu om, ca. 55 ans.

Cló, lur figl.

Gfra. Clara, giuvna cittadina.

Niculign, cuntadin, ca. 65 ans.

Duonn' Uorschla. (Suletta.) Mo, schi Dieu saja ludo! Eau sun staungla morta, robas da nun pudair bod pü ster in pè. Schi schi, cur cha's ho lavuro e truscho da quista maniera tuot il lung di, as tschainta gugent ün mielet... (Ell' as tschainta.) Ma, eau am dumand bè, che cha gniss our da mieus mes-chels, scha nun füss *eau* co a' ls smuschnier our ün po e pisserer per els. Els nun füssan uschigliö mel, na, que ch' es vair' es vaira, ma fin cha's haun vouts... tü Segner!... Üna furtüna cha-d-haun a-da-mi! Che fessni sainza lur duonnas quists povers implasters? Na bger oter cu ster tuottadi gio per baunch pigna... (Ella sto sü.) Vzais darcho cò! Ad es ura dad ir a radunanza, e nos bun Chasper, chi nun piglia üngüna prescha. Adüna l' istess' istorgia.... So' l Segner che ch' el tambas-cha cusü? Hu! Chasper!... Chasper!... Per l' amur da Dieu, ma nun hest auncha glivro quista banadida toaletta? Tscha, fö ün po inavaunt e vè üna vouta!

Chasper (dadourvart) Hè-hèj, eau gnarò. (El aintra fand aint il buttun della chamischa.) Che uorden del malam hest tü cò? As dschess bod bod, cha tü' t pinessast per qualche battaglia.

Duonn' Uorschla. Eau nun sè nalafè incler, cha tü poust esser uschè. Tü nun vainst our d' ün fat . . . Nun t' inacordschast ch' es a mumaint ura dad ir a radunanza?

Chasper. Paperlapapà! Ad es auncha lönch temp — temp pü cu avuonda Mo guarda, scha quist mül d' ün buttun nun voul ir aint. E daj! Cha' l diamper at straschigna! Eau vules bain cha' l luf purtess las schnedras, chi nun saun fer pü grandas las fouras da buttun. Ed eir quist culer della pulenta, üna strettaglia cha qu' es robas da' s strangler.

Duonn' Uorschla. Vè nò cha guarderò eau. Na, less, pudair as pudess bain gnir verd cun quist mes-chlam, quists schaiders! Üna cretta da se stess, ed üna pretaisa — e, scha nun essans nus adüna zieva sü, nus povras femnas, schi che fessni? Per l' amur da Dieu! Niauncha buns da' s trer aint nun suni. Els gessan per la via mussand la chamischa Che' s voula fer! Vè, cha' t dun aunch' üna braschuneda. Tü est tuot in üna füffa, scu scha tü vessast fat la marcha gio' l stallin dellas gillignas.

Chasper. Mo mo, ma chera, nu' t fer taunts fastidis! Perche tauntas istorgias? Eau sun, am pera, bel dichedavuonda. Que nu' s tratta dad ir a nozzas.

Duonn' Uorschla. Ah, tascha' m cun tieus spass della pulenta. A nun es uoss' il mumaint dad ir scu ün murdieu per las vias, uossa cha tü hest las meldras vistas d' esser tschernieu mastrel. Ün miel as tegner sü nun fess üngün dan.

Chasper. Mastrel, hm, mastrel . . . Schi crajast propi del bun, cha la radunanza dad hoz am tscherna mastrel in piazza da pover sar Giachem barmör? Tü est scu' ls chindels, chi crajan dalun tuot scu zücher.

Duonn' Uorschla. Quella füss aunch' üna bella scha nu' t tschernissan. Zieva m' avoir do taunta fadia a glischer, puschigner e persvader ün e l' oter. La chos' es missa ad ir e giarò eir a glivrer inandret, scha, schi scha

tü sest e voust at cuntegner scu chi tuocho e nun fest forse qualche stramberia.

Chasper. Ma basta! Dallas voutas as po faller. Eau't he già dit cha tschertüns sun per sar Duri Buscha. Qu'es ün om fichun bainvis in tuot la vschinauncha. Eau nun sè scha poss am metter cun quel.

Duonn' Uorschla. Üngüna temma! Eau m' he sduvleda, eau, intant cha tü nun faivast oter cu splattütscher e glischer tieu mantun grascha gio'n cuort; eau nun sun sted' a plaz quist temp ed eau scumet quaunt cha tü voust, cha tü sarost tschernieu! Voust cha't fatsch' ün po quint? Schi pür taidla. Prüma da tuot vuscheron per te: mieus frers, mieus cusdrins, mieus suvrins e basdrins, insomma tuots ils paraints, que s' inclegia da se. Allura Gian Pitschen; el nun vulava guêra savair novas il prüm, ma cura cha til he imprumiss, cha, scha tü vainst tschernieu, nus al cederons que pizet pro sper sia Prasüra, è 'l sto bel e guadagno.

Chasper. Tü nun sarost bluorda? Mia prasüra, ün dels melder pros ch' avains!

Duonn' Uorschla. Scha qu'es pussibel! Ster cò a plüer per ün schnat pro, cur cha's tratta d'esser tschernieu mastrel. Nu t' algordast pü, che cha ma buna mamma dschaiva: Ün sto savair der l' öv per surgnir la gilligna . . . Allura, il culuoster. Hahà! Cun quel he fat cuortas. El ho da' ns der, scu cha tü sest, 200 fr.; eau til he dit be sech: „Scha mieu om vain tschernieu, laschains ir la mittet; scha nu' l vain tschernieu, nò dalun cun l' inter import, uschigliö“ . . . Eau garrantesch, cha nu' l ho stüdgio lönch.

Chasper. Qu'es ün brav, pulit om. Eau nun vress gugent' scha pervia da nus el gniss in imbarraz.

Duonn' Uorschla. Tü pover tamberl! Vezzast cha tü est bod bod uschè bluord da que cha tü perast. Tü voust esser illa supranza e' t lascher gnir cumpaschiun. Ma tü battast ün po la barlocca, mieu cher! La vaira charited cumainza tar se stess . . . e nun vo pü invaunt.

Chasper. Que vo tuot bain, ma . . . scu cha tü sest, stögl eau

eir fer il quint cun Curadign da Magretta; l' am fo aunch' adüna trida tschera, que multun, daspö cha vains gieu quella guerra pervia da ma chevra mutla.

Duonn' Uorschla. Nu piglier üngün fastidi per Curadign. L' ho güst üna vacha chi ho da fer vdè, da maniera ch' el nu puderò ir a radunanza.

Casper. Insomma, scha que sto propi esser, schi pür daj, per mia part; ma craja' m pür, cher' Uorschla, im vain ün po la pel gilligna, bè scha m' impais, cha vess dad esser mastrel. Nu crajast cha que füss tuottüna megl da lascher quistas unuors, chi del rest ans servan üna püppa tabac, als oters e da ster prus e fidelmaing a chesa impè dad ir e' s fer forza maglier.

Duonn' Uorschla. Na, scha que nun es robas . . . Che mê poss eau eir avoir fat in ma vita, cha' l Segner am chastia cun ün guaffen il cumpagn. Is lavur' e' s straschigna per el dalla damaun alla saira, s' il metta la papp' in buocha, ch' el nun hegia da fer oter cü bè la travuonder, e, listess fo' l auncha cumplimaints. Che povra cha sun. Scha füss ün om, eau . . . allura vulessans vaira . . . ma che! . . . Basta, che' s voula fer!

Chasper. Que gess tuot bain, ma, alla fin dels quints nun sun eau neir güsta taunt instruieu; eau nun he gieu la furtüna da fer bgeras scoulas e pudess forza vidinò esser pulitamaing imbarrazo, tuot seguond che chi füss da fer. Crajast propi ch' eau saja bun da mner ils affers da vschinauncha?

Duonn' Uorschla. (Malizchusa.) Mo schi — scha tü füssast sulet, sgür e tschert cha in ün vair e nun vair tuot gess davaunt-davous. Ma, nun sun eau cò eir *eau*? Nun piglier üngüns fastidis, eau vögl bain fer ir quels pèr affers scu chi tuocho.

Chasper. Ma . . . per dir la vardet, que' m pera cha sun cò oters chi haun pü drets cu nus.

Duonn' Uorschla. Pü drets üna pulenta! Guarda, cura cha' t saint a discuorrer in quist möd, am gnissa propi la vöglia da' t der üna s-charplined' in uorden; scha nun m' artgness, sgür cha dallas voutas at sgrifless our ils ögls. Perche nun avessans d' avoir taunts drets cu oters? Nun po la nossa famiglia as metter

a pèr ed a pass dellas otras? Tieus barba chi es sto aint il cussagl da baselgia . . . e tieus bapsegner chi ho fat part dalla cummischion da god! E da mia vart, nun esa sto ün barba da cusdrign da mieus bap *mastrel* avaunt bgers bgers ans? Vezzast cò, impè da gnir cun tas filistochas, fessast bgerun megl da stüdger zieva ün po, cu cha tü voust at cuntegner oz á radunanza per na fer qualche stramberia.

Chasper. Che voust insè eir cha' t dia. Eau füss bain pront e pü cu pront, ma . . .

Duonn' Uorschla. Prüma da tuot vest a' t tschanter giodim sela, nischì? Lò as fichan adüna quels, chi haun qualchosa da marmugner e cumander. Scha tü est lò nun suscharoni . . . Allora cusdrin Nuot farò la proposta per te. Tü vezzast dalun . . . scha sun sainz' oter per te, stoust fer il prüm sarimonnas; tü als dscharost da nun avoir guêra peida, siand fermamaing occupo a chesa, cha tü pü gugent nun aspireschast a telas unuors. Di' ls, per mia part, cha ta *duonna* saja cunter e fessspruns. Ma guarda listess allò, da nun fer tas s-chüsas in ün tun memma sech; els füssan tuot buns da' t crajer e t'implanter lò. Cur cha vain vuscho . . .

Chasper. Dessa vuscher per me?

Duonn' Uorschla. Che dumanda! Scha tü nun vuschast per te, chi vess allora da vuscher per te, mieu pover Gian dür? Zieva vuscho spetterost üna pezzetta ed allora giarost ün pèr pass inavaunt per fer tieu pled. Tü 'l saverost bain auncha?

Chasper. Eau fatsch bain sprauza. Eau 'l he dit sü ün'intera pezza quista damaun in let.

Duonn' Uorschla. Bun, schi lascha' ns vaira.

Chasper. Pür taidla, ma nun fer bau! „Stimeda radunanza, stimos compatriots . . .“ Ma di, nun füssa megl da dir convschins?

Duonn' Uorschla. Prubabel! Tuot la fulasteramainta nun sarò vschins, scha Dieu voul! . . . Pür inavaunt scu ch' *eau* t' he dit. Ed allora, our culs mauns our da giloffa; que nun ho üngün mot uschè!

Chasper. Schi, ma, inua voust cha' ls metta? . . . Que' s sto lò scu üna gilligna bagneda, cun quels mauns chi pendan.

Duonn' Uorschla. Guard' ün po cu chi' s fo. Ün as posta sper la maisa tuot pulit, ün maun ziev' aint il brastuoch e l'oter davous. Allura as dò que ün ajer d'importanza e nu's sto lò, scu scha's vess da declamer üna poesia in scoula . . . Tscha! Cumainz' aunch' üna vouta.

Chasper. Stimeda radunanza, stimos compatriots . . . Fè pür quint, sch' eau nun sun sto surprais, cur ch' eau he udieu il resultat della votaziun . . . Vus vais, per uschè dir, trat davent da sa vita tranquilla e paschaivla ün simpel vschin, per til metter . . . per til metter . . . cha' l trenta! eau sun bel ed our . . . per til metter . . . schi di aint!

Duonn' Uorschla. Nel dicasteri, pover tschigrun!

Casper. Per til metter nel dicasteri . . . Ma di, scu queco nun inclegiane.

Duonn' Uorschla. Bain per que! Que' ls parerò bè taunt pü begl.

Chasper. Per til metter nel dicasteri ed and fer il prüm magistrat da nossa vschinauncha. Eau vuless cha pudess fer sortir dal fuonz da mieu cour tuots ils sentimaints chi allò buoglian.

Duonn' Uorschla. Co farost üna pitschna posetta per tils lascher sclatscher ils mauns.

Chasper. Qu' es curius, üna vouta cumanzo inandret, vo que bod be da sa posta; scu da splajer ün' atscha sainza sgurbigls. Eau craj cha' vess sgür auncha do ün famus oratur . . . Inua deira per oter . . . A! schi . . . dal fuonz da mieu cour . . . Vus pudais quinter . . .

Niculign. (Entrand.) Vainst u nun vainst bod, Chasper? Che diamper stest cò a muschuner taunt, daspö cha' t spet our sün porta.

Duonn' Uorschla. S-chüsè, Niculign, mieu om, scu cha savais, mè nun ho prescha.

Niculign. Ma insomma! Qu' es be cha tuot vo già.

Duonn' Uorschla. O dschè, Niculign, a radunanza sarò da tscherner oz il nouv mastrel. Schi, schi, a nu's fais ün' ideja, in che anguoscha cha sun. S' impissè be cha m' es gnieu purto, cha vöglian tscherner a mieu om.

Niculign. Perche na? Eir eau he udieu qualchosa. La tuma es our per tuot vschinauncha.

Duonn' Uorschla. Per l'amur da Dieu, be na quecò. Eau se bain, cha ün sto fer e cha qu'es ün'onur, ma nun esa in vschinauncha oters omens capabels? Allura — pür crajè' m — quistas unuors am sculozzan. Que's vezza taunts da quists impiegos, da quists omens ot plazzos chi vaun mez in malura. Üna furtüna per me, cha nun sun ambizchusa. Basta cha vegnans da' ns sbatter tres, da pü nun he eau mê giavüschö.

Niculign. Schi, ma . . . chera duonn' Uorschla, Chasper füss ün om capabel e scu . . .

Duonn' Uorschla. Pervia da que lò nun am fess üngüns pissers; a saron bain pocs in vschinauncha chi paun as metter cun el. Be sentir ils stupends discuors ch'el es bun da fer, ed allura, sainza s'intopper . . . stessas vair, cu cha que vain our da quella buocha . . . scu da slier gio ün sach. Ed üna scrittüra! Ma cun tuot quecò, eau m'arcumand, milli voutas, nun tscherni' l mastrel: eau nun vess pü pos ün mumaint.

Niculign. Insomma, che fer? Que's vzarò.

Duonn' Uorschla. Ma dschè' m ün po, perche nun pudessas fer vus il mastrel?

Niculign. Eau? Eau nun vel ünguotta per robas uschè! Bger temperamaint, pocha pazienza . . . Hm . . . Essans, Chasper?

Duonn' Uorschla. Spetta, hest eir tuot? Tieu fazöl da nes, la buorsa. Nun m'hest già patatscho la chamischa? Na, esser . . . (cun ironia). Uossa schi vo, scu tieu solit, dand sgiarvitschs aint per tuot la büergia e fo' m varguogna giand sü per via! (Els sortan.)

Duonn' Uorschla. (Suletta,) Per uorden scha' l darò auncha ün stupend bel mastrel, cul brastuochin saida fluramo e la giabanna naira appaina sprüschleda . . . Que nun es per dir, ma eau poss bain am cuvir quist plaschair in mieus vegls dis. Scha ma povra mamma vivess auncha, chi so che cha la dschess! Da vair sa figlia chi cumanda sur ün'intera vschinauncha, perche Chasper es ün bun bun schani, que chi es vaira es vaira, ma invento nun ho' l ünguotta, niauncha la paluotta da masder la pulenta. Che's voula fer! Is sto piglier ils omens scu cha sun, e mieu ho almain

quella buna qualited da's lascher mner pel nes scu chi's voul . . . Ma que nun es nimia auncha tuot! Eau nun sun aunch' a fin. Uossa cha' l vegl es luo, esa da pisserer pel figl. Quel, hm, quel ho da gnir qualchosa aunch' ün po da pü, cu bè mastrel . . . Marider as mariderò' l cun cusdrigna Clara, chi es gnid' er in visita; quella al farò fer la cognuschentscha cun las meldras famiglias da Cuir e cun tauntas bunas racumandaziuns ün bel di . . . sarò' l illa regenza! . . . Ma scu dit, prüma da tuot sto' l marider la cusdrigna . . . ed er, cura cha l' es riveda, nun avaiv' el quella granda fatschenda. Melavita è' l ün po scu sieus bap, begl nun chatt' el ünguott' oter cu sas vachas, sieus pros e sieus ers. E tiers tuot s' ho' l auncha chatscho in testa quista bell' Annigna da Niculign.

Cló. (Entrand.) Bun di, mamma!

Duonn' Uorschla. Aa! tü co? Dinuonder vainst?

Cló. Eau d-he mastragio ün miel davous chesa.

Duonn' Uorschla. Hm? Prubabel hest darcho fat da begl cun Annigna?

Cló. Ma na na! Eau d-he discurrieu appain' ün pèr plets cun ella in güdand a chaver ün po üert.

Duonn' Uorschla. Qu' es tuottüna bger . . . quaunt cha t' he scumando da maruser quista matta, e listess . . .

Cló. Ma, alla fin dels quints, che t' ho la fat? As dschess bod bod, cha tü la cuissast mel!

Duonn' Uorschla. Eau nun vögl simplamaing cha tü giajast pü cun ella. Eau d-he ün' otra bell' e pronta per te.

Cló. Hèhèj, eau sè, la cusdrigna da Cuir. Quista bluordetta, chi es rived' er saira a tramegl.

Duonn' Uorschla. Vo bain, la cusdrigna.

Cló. Prüma da tuot nun savess eau nalafè, da che vart cha l' es parainta.

Duonn' Uorschla. Mo na! Sieus bap e mieus bap . . .

Cló. Schi schi, eau sè: sieus bap e tieus bap sun stos a plaz insembel.

Duonn' Uorschla. Sieus bap e mieus bap as trattaivan da cusdrigns: bè cha ün po alla vouta es que ieu smancho . . . In citted vo que gugent uschè; els haun fat

carriera, sun dvantos signuors e preschaintamaing il cusdrign es qualchosa tar la regenza.

Clô. Per uorden. L' es lò mess; ne da pü ne da main.

Duonn' Uorschla. Nu fo da bsögn da fer snöss, es adüna üna piazza ed aunch' üna buna, già ch' ella til ho do l' a-maun da metter sa figlia in pensiun, inua cha l' ho imprens üna pruna da tuotta sort chosas: l' anglais, il frances. Ella so suner il clavazin . . . Insomma, cun pocs plets dit, que es güst la duonna chi vo bain per te, chi, cun esser sto adüna traunter ils pàurs, nun est neir urto dals pü fins: üna duonna distinguida, chi ho gieu scoulas e chi' t saverò ün po splaner e musser bella maniera.

Clô. Eau m' ininfut da sa bella maniera. Che vess eau da fer cun que? La musser eir a mas vachas in stalla?

Duonn' Uorschla. A uschè! Schi fest tü propi quint da ster ils dis da ta vita be in cumpagnia da ta muaglia! Nun est auncha mê gnieu sün quella da tschercher da' t fer inavaunt ün po?

Clô. Mo madinà. Eau stun fichun bain inua cha sun.

Duonn' Uorschla. Am gniss bain la vöglija da' t trèr duos, tü pover minchun cha tü est. Propi in tuot e per tuot figl da tieus bap. Üna furtüna cha sun cò eir eau chi' t farò bain marider la cusdrigna.

Clô. Ed eau, eau di cha nu la marid.

Duonn' Uorschla. Ma Clô, mett' ün po la testa a lö e nun avrir la buocha be per lascher gnir our chosas chi nun haun ne mot ne fundamaint. Tü nun vessast propi na üngün' üngün' ambiziun d' avoir üna duonna da quella sort, üna duonna chi' t fess unur? T' impaissa bè ün po che vita cun üna duonna taunt scorta e da buna famiglia, üna dama scu ch' ell' es. Tü pudessast invider aint tuottas persunas pü inavaunt: la duonna plavanessa, Signura Fandrigna, il docter e sa duonna . . . Aunz cha füssan passos duos ans, füssast ün dels prüms in vschinauncha. Pervia dels bluožchers nun hest da' t fer zuond üngüns fastidis. Qualchosetta del nos vainse e dalla vart dad ella esa da gröss.

Clô. Eau m' instrafut da tuots sieus raps. Eau nun la vögl e nun la vuless niauncha scha la füss surdureda da pè

a cho. Ün grass affer cha fess: Üna duonna chi mazzes sieu temp cun s' iffitter, cun as guarder aint il spievel, cun ler romans e cun suner il clavazign, üna duonna chi fess snöss da sieu om e' l chattess bun bè per pajer ils quints isalos della modista e della schnedra, üna duonna chi gess in svanimaint bè a sentir a trer il saung ad ün salvonur alimeri e dess güvels d' anguoscha cur ch' ella zappess, scu nus paurs bgeras voutas, aint in qualchosa lam, chi nun savess ne metter aint fil illa guoglia, ne cusir sü ün buttun süllas chotschas, üna duonna chi, cur cha sieu om vuless la brancher, tuot il pü al dschess: „Vo, cha tü sest da stalla“, üna duonna chi nun savess ne brich ne zich s' interesser per ils affers da sieu om. Eau sun ün paura e vögl marider üna da mieu pêr, e scha la nu vess niaunch' ün cotschen, tschientmilli voutas pü gugent quella cu ta bella poppa da Cuira.

Duonn' Uorschla. Mo varguogna da tieu fat, da sus-chair discuorrer uschè, in quell' eted, e da fer tauntas rabgias a ta povra mamma, chi lavur' e straschigna per te! . . . Lascha cha giaja, eau nun he vögla da ster co pü lönch a tadler tas nardets . . . (Sorta.)

Cló. Qu' es bain robas da gnir nar cul femnagl! . . . Quista co gess tres il fö per sieu om e sieu figl e sgür e tschert ch' ella ils renderò tuots duos disfurtünos cun si' ambizchun del malam. Il bap sto gnir mastrel e' l figl marider üna poppa spür pretaisa. Ma na, e madinà ch' eau nu ced quista vouta; pü gugent am lasch eau taglier in tocs e zapper fin fin scu' l zappaditsch da fer liangias . . . Scha savess bè cu fer per spedir la cusdrigna. Allora la mamma am stuarò lascher spuser ad Annigna . . . ma cu fer? Im vain ün' ideja. Eau vö pruer da la stüfchanter, forse cha la vo allora per sieu fat da sa posta. La vain güsta cò.

Clara. Bun di, cusdrign, eau nu' L vaiv' auncha vis, oz.

Cló. Bun di, ho' La durmieu bain?

Clara. Grazcha, stupend! Il chaunt armonius dels utschels m' ho sdasdeda già a bunura! Que eira qualchosa d' begl, delizchus!

Cló. Nun m'ho La udieu a grufler?

Clara. Mo! cusdrign!

Cló. Hei! Cur cha cumainz a grufler, sun eau bun da fer tuotta not ün spettacul snuaivel. Nus vains pruo da tuottas; a m'haun perfin fat durmir in vantrun; tuot per ünguotta.

Clara. Mo! . . . Eau d-he già fat üna spassaged' in champagna. Che pros da bellezza! Tuot cuverts da violas e primulas. Ch'El guarda cò che bel püschel.

Cló. Eau craj bain, ma a paun eir esser bels, cun tuot quella grascha cha mettains sü . . . Cha La vegna üna vouta cun me cur cha main our cuort, Ella vzarò . . .

Clara. (D' üna vart.) Tü Segner! Da quel as po propi dir ch'el es naschieu in stüva e trat sü gio stalla. Que vulerò hoppas per til civiliser ün po, scha mê ch' eau til marid, scu cha noss genituors sun già mez da perüna.

Cló. (D' üna vart.) Ahà, que fo effet.

Clara. La vschinauncha es magnifica e taunt bain situada. Sgür cha neir buna cumpagnia nun mauncha?

Cló. Na, na. Nus essans cò üna famosa banda da giuvnatschs sfarfats, chi s' inclegian l' ün l' oter, e da lungurella niaunch' ün chi füss ieu a' s fer arder.

Clara. Cu sto que culs divertimaints?

Cló. Moo . . . Nus giuains a buochas la dumengia zieva-mezdi e la saira as fo sa partidina.

Clara. Cu?

Cló. Ma schi schi! Nu so La giuer a chartas?

Clara. Eau, na.

Cló. Pussibel! Ella nu cugnuoscha il triset, il jass, la tschinkina, mazzet? Ma schi che diamper ho La impres in sieu pensiunat?

Clara. Che dumanda! Nus vains stüdgio musica, literatura . . . O ch'El am dia, che preferesch 'El, las ovas da Schiller u quellas da Göthe?

Cló. Eau, per mia part, preferesch üna buna liangia cott' aint in pigna, sainza spretscher perque ne ün bun spech in gramma, ne ün tatsch, ne fuatschas grassas! Uah! Che bunted, üna fuatscha grassa! . . . Na? — Do L' eir gugent cò e lò da bravas paschidas? Eau, cur cha d-he miss gio duas bravas plattadas schoppa da

giuotta, ün mez usöl cun ün bun risot tiers e scu dessert var 12 o 15 vasclas cun paira, nun dumand oter. Ed ün stomi he eau propi ün da fier. Cha La s'impaissa bè. Per üna scumissa he eau quist inviern mangio üna saira tschient lindornas, bain inclet zieva avoir tschno scu'l solit. Cha que nun get be da süet, s'inclegia da se, ed Ella vess stuieu vair, che famosa baracca cha fettans. In ultim las chammas eiran pulitamaing fallambras e gnand a chesa il mür della baselgia m'ho sgragno tuot il nes, ma pazienza, divertieu ans vains ün mez muond.

Clara. Ma El legia gugent, na?

Cló. Schii, minch'an las annunzias del chalender ladin.

Clara. E per la musica, s'interess' El?

Cló. Ch'Ella nu'm tira, per l'amur da Dieu, ad immaint quists orgels scurdos del malam, chi faun üna vierra da fer gnir stuorn.

Clara. Ma schi ch'El am dia, sch'El maridess uossa üna duonna fich musicala, chi chaunta gugent e suna il clavazin, nun stuess El la vulair bain listess?

Cló. Ma chè chè! . . . Prüma da tuot sto la duonna savair lavurer e's sduvler. Ün as marida per avoir üna duonna chi fatscha las masserias, pisserescha per bun uorden dapertuot, e na per avoir tuottadi musica in chesa. Per fer culs chindels e per fer gio il pastrügl per las gillignas e pels alimeris, nun fo da bsögn cha la sapcha suner il clavazign.

Clara. (Per se.) Bellas e bunas vistas, quistas! Que tun'oter, cu da sentir a sa mamma.

Cló. Que nun es per dir, ma, cun me, üna duonna po avoir buns dis, da manger e da baiver dishedavuonda . . . ma que nun fo nimia da bsögn cha la vegna a'm turmanter cun tschinquantamilli istorgias.

Clara. (Per se.) Che'l nun hegia propi üngün üngün interess per qualchosa pü elevo e sublim? Eau vögl fer auncha ün'ultima prova. (Dad ot.) Ch'El taidla, cusdrign, eau d-he imprens ordadour üna stupenda poesia, l'oter di. Dessa la declamer?

Cló. Percha na, scha que La fo plaschair, schi pür daj!

Clara. (Declamand.) Cur eau mieus ögls fixaiva

In tieus, colur del tschèl,
Tieu sguard m'iglüminaiva
D'ün raz celestiel.

Sco sömme est passeda. . . .

(Ella vain interruiotta dal grufler da Clô, chi's ho indrumanzo.)

Clara. (Indigneda.) Ün degn tuschander! Eau vegn dalun a
fer aint sfurzer e part pü bod e pü gugent. (Ella sorta.)

Clô. (Sulet.) Eau craj cha l'es tuottüna gnida madüra! Bun
viedi, cusdrigna! Ed uossa dalun tar Annigna a quin-
ter l'intera cumedgia. Scu quella puderò der üna
bella risatta. (Duonn' Uorschla aintra.) O Segner, la
mamma!

Duonn' Uorschla. Tü hest gieu lösch temp da baderler cun ta
cusdrigna. Pür di la vardet! Nischi cha qu'es üna
pulita matta?

Clô. Mo schii . . . ! La nun es uschè mela da que cha vess cret.

Duonn' Uorschla. Vezzast co! Nu vaiva radschun? Uschè sa-
rost bain cuntaint . . .

Clô. Sch' ella disch da schi, perche na, ma crajast propi ch' ell' am
piglia? In ogni möd nun gess que da vulair la sforzer.

Duonn' Uorschla. Nu tmair, la chosa sarò dalun in uorden.
Que eira già tuot cumbino cun sieus bap. Nu vegn la
güst gio da s-chela? Schi schi, spetta cha vögl dis-
cuorrer duos plets cun ella. (Clô sorta, Clara aintra.)

Duonn' Uorschla. Allura, chera cusdrigna, La plescha que co
tar nus?

Clara. Mo schii, cher' and' Uorschla, la vschinauncha es fich
bella. L'ajer es bun . . .

Duonn' Uorschla. E cul cusdrign ho La oramai eir gia fat co-
gnuschentscha. Ma nischi, cha qu'es ün agreabel,
pulit giuven?

Clara. Schiiii . . . cher' anda.

Duonn' Uorschla. So La, be per dir co cun Ella, eau poss propi
avoir supergia d'avair ün figl uschè brav ed uschè
solid. El mê nu vo inüngiur las sairas e mê nu's
lascha sorprendere dalla bavranda, niauncha da par-
dunanza e da faira.

Clara. (Per se.) Il mür della baselgia discurriss otramain.

Duonn' Uorschla. E che talent, che testa fina! Quauntas voutas
cha' m dumand, inua ch' el plazza tuot que ch' el legia.

Clara. (Per se.) Las annunzias della giasetta.

Duonn' Uorschla. Schi schi, ma chera giunfra cusdrigna, quella chi ho la furtüna da'l clapper, quell' ho buns dis, eau sè da La dir.

Clara. (Per se.) Fand gio pastrügl pels alimeris. (Dad ot.) Chera and' Uorschla, pudessas fer mner mieu sfurzer alla posta.

Duonn' Uorschla. (Stutta.) Ma cu!... Alla posta? E perche?

Clara. Eau craj... eau vess bod vögliä dad ir a chesa... Na cha nun stess bain avuonda co, tuot fo fichun inandret cun me, ma eau tem cha papà hegia, sulet, ün po memma lungurus.

Duonn' Uorschla. Scha qu'es ün ispiamaint! Che farò La allura, cura cha La sarò marideda?

Clara. Ma! eau craj oramai cha fess bod megl da nu' m marider.

Duonn' Uorschla. Schi cu! Ho La müdo ideja? Pervia da Clô? Ho'l forse dit qualchosa...

Clara. Na na, l'es sto fichun amiaivel...

Duonn' Uorschla. Eau am vess propi do da buonder: ün giüven bain educho scu cha l'es!

Clara. Schi, ma, tatlè, eau craj da nun esser la duonn' adatteda per el e cha que saja pertel megl da niauncha pü manzuner noss progets.

Duonn' Uorschla. Mo! mo! Guardè be cò quista bella. Insomma, cha La fatscha bè precis scu cha La voul; Ella nun sto nimia crajer da'ns fer üna rabgia, e nos Clô clappa da's marider cura chi-d-es (dalla vart) e sgür e tschert taunt scha na da pü cu quista poppa.

Clara. Cher and' Uorschla, nu pigliè in mel, ma pür crajè m cha qu'es melder uscheja.

Duonn' Uorschla. Schi, schi, eau incleg; el nun La plescha e qu'es bun cha... (Clara sorta.)

Duonn' Uorschla. (Suletta.) Tü povra minchuna, pür vo!... Ma che mê, in nom da nos Segner, po'l avoir dit per la sparmaler in quist möd... Que ho propi purto gio da's metter immez e's der taunta fadia... Schi, ma sch' el craja, cha til lascha marider ad Annigna, allura as fall' el grandamaing... Basta, que's vzarò. Per furtüna cha'l bap es sün buna via d'esser tschernieu mastrel. Segner Dieu, uossa sarò'l güsta nel

pü bel da sieu discuors; bè ch'el nu perda il fil e resta impalüdo. A sarò bain bod glivro. Laschè cha giaja a preparer ün magöl vin cun qualchosa tiers, per offrir a quists signuors. Eau d-he fat bel ed a posta duos craschaints, chi'm sun gratagios propi buns... Ah! da retuorn, Chasper? Eau m'impais bain cha la saj' ida pulit e cha's possa dir: Bun di, sar Mastrel? (Niculign e Chasper aintran.)

Niculign. Schi schi, duonn' Uorschla, scha vulais pudais dir: Bun di, sar Mastrel.

Duonn' Uorschla. Vzais cò, que nun es per dir, na, na, ma que'm fo listes plaschair, na per me, Dieu perchüra, perche mieu om nun varò temp niauncha da'm guarder pü, ma insomma, che's voula fer, cur cha's tratta dal bain d'ün' intera vschinauncha, nus otras ans sacri-fichains gugent —. Ma che hest, mieu pover omet, cha tü stest co da que chap, chap... cumainzan già ils fastidis a't turmanter? Oh, Segner, quistas unuors am sculozzan.

Chasper. (A Niculign.) Ella faiva tuots ils quints cha gniss tschernieu. Que sarò ün curius cuolp per ella... Di-la tü!

Niculign. Na, di-la tü... eau sun memm' agito.

Duonn' Uorschla. Ma, alla fin dels quints, che diamper vais co taunt da schurschutter?

Chasper. Sest, ma chera, in quist muond nu's po adüna fer scu cha's vuless.

Duonn' Uorschla. Quecò se ed eir eau fich bain, pustüt las femnas na.

Niculign. I riva dallas voutas chosas cha nu's so cu, e que füss bger pü da scort da niauncha las bader. Nu dist eir tü, Chasper?

Chasper. Schi schi, bger pü da scort.

Duonn' Uorschla. Ma, alla fin da tuottas fins, che esa rivo? Tscha, our culs plets!

Chasper. Ma povr' Uorschletta, i füss forsa sto megl da nun ans der taunta fadia.

Niculign. Che's voula fer, tuots ils omens nun paun esser mastrels.

Duonn' Uorschla. Cu, che... che vulais dir? tü nun est tscher-

nieu? (Chasper do dal cho da na.) Cu, na tü? Ma schi che tschigrun haune miss in tieu pè?

Niculign. A-da-mi, duonn' Uorschla.

Duonn' Uorschla. A-da-vus! Hè hèj, hm, hm, que sumaglia! O, eau nu' m fatsch da strauni cha l' es id' a glivrer uschè. Vus essas cuntschieu dalönc inno per quel cha-d-essas, per il pü grand intrigant chi es sül muond. Scha nu savessans tuot . . . quaut ch' essas trutto sü e gio per vschinauncha e quaut ch' avais pajo da baiver a vschins e fulasters. Nus, Dieu ludo, nus vains nossa buna conscienza, e scha mieu om nun es neir tschernieu, schi almain üngün' orma nu pudarò l' imbütter d' avoir fuo ed üt suotamaunvi e tschercho da' s fer simpatic in quist möd poch, ma poch bel. Nus schi cha guardains da noss' unur e da nos bun nom.

Niculign. Guardè pür allò, che cha dschais, duonn' Uorschla, cur cha l' imsür' es plaina . . .

Duonn' Uorschla. Taschè taschè, cha qu' es üna marscha varguogna! Hahaha! Üna bella sumbriva cha faregias in vossa vschinauncha, e che respet cha tuot varò da vus, hèj, propi dad arir da schlupper! Hahaha! Ma laschè cha giaja per mieu fat, cha que' m vain bè la feivra da' l vair, quist bel . . .

Clò. (Entrand.) Mamma, es que vaira cha la cusdrigna parta?

Duonn' Uorschla. Che dumanda! Tü saverost vain avuonda, cha tü l' hest scurranteda.

Clò. Mo probabel! Eau nun he fat ünguotta! In nom da Dieu, sch' ella nu voul, sforzer nu si la po.

Duonn' Uorschla. Eau nun avess neir üngün buonder da fer que, cha la giaja, per mia part, inua cha la voul.

Clò. Schi taidla, mamma, già ch' ell' ans fo quista bella figüra, che dschessast, scha spusess ad Annigna, be güst a posta, per musser alla cusdrigna cha' ns infuttins d' ella.

Duonn' Uorschla. At lascher spuser la figlia da Niculign zieva quella ch' el ans ho fat? Ma schi nu sest ünguotta, cha qu' es ad *el* ch' ün ho tschernieu mastrel e tü chi vulest auncha marider a sa figlia! Be na da quistas ambiziuns. Nu mi la manzuner niauncha pü, vezzast, pü gugent am laschessa taglier in tocs.

Clô. Bun! mamma! scha qu'es uschè, d-he eir eau avuonda.
Scha tü nun am laschast piglier ad Annigna, nun
stun eau pü cò.

Duonn' Uorschla. Per mia part sest ir, scha tü voust. Eau sgür
bricha nun at cuor zieva. (Ella sortia, Clô as tschainta
ün po d' üna vart.)

Chasper. Üna bella fatschenda, propi, co vainsa la buoglia!

Niculign. Cha tü sapchast allura bè, Chasper, cha ta duonna
vess bod marito duos, da' m gnir cun da quels dis-
cuors scu avaut; scha nu' m vess artgnieu, eau nun
se ünguotta . . .

Chasper. Che voust fer, mieu pover Niculign, las duonnas sun
scu las gillignas. Cur cha sun in quella rabgia, nun
saune pü che cha faun.

Niculign. Eau incleg fich bain, ma listess, sus-chair am tratter
güst in quella maniera! Scu scha's füss il pü grand
calfacter!

Chasper. Ah, Segner, che's voula fer. Tü nu vularost cha' m
batta in duel cun te pervia da ma duonna! Ma, que
chi' m do il pü pisser es que pover mat, mieu Clô.
Be ch' el nu' m vegna aunch' ammalo.

Niculign. E mi' Annigna, chi vo inavous da di in di, scu sch' ella
nu vess niauncha pü da manger inandret a chesa, e
chi, scha que continua uschè, pudess bod bütscher
üna chevra traunter las cornas, taunt megra ch' ell' es
gnida. Ella chi d' ün' etta vaiva mieu temperamaint,
ell' es uossa tuot abbattida, trista e cur ch' ella vo per las
vias, staungla lassa, melappaina si la cugnuoscha pü.

Chasper. Taidla, Niculign, nus stuains be pruer da güster l' in-
tera fatschenda e da' ls marider, in quist möd nu po
que pü ir.

Niculign. Eau nu giavüschess oter. Que' m fo ün mel da vair
mi' Annigna in quist stedi, e, na da smancher, mari-
der staune fintaunt cha la vögli' es cò ed aunz cha
l' amur as sfraida. Ma che mê pudessans fer per
abalcher ün po a duonn' Uorschla e la trer dalla nossa?

Chasper. Tü pür lascha, eau schi se uossa, che ch' es da fer.
Eau vegn tuot simplamaing a la dir, cha qu' es *eau*
chi vögl. *Eau* sun patrun in chesa e vögl tuottüna
vair, scha la nu ceda.

Niculign. Tschainta' t, tschainta' t e nu' m fer arir . . . Per oter, scha tü fest uschè, tuot es pers. Qu' es vezza, cha tü nu las cugnuoschast inandret, las femnas; cullas melas nu drizzast our zist zegn. Sch' ün las muossa ils daints, cumainzani a mutschir ed allur' üngün diamper nu las metta gio lur testun. Ün guadagna bger da pü cullas bellignas e cun astuzia. E d' astuzia avessans güsta co da bsögn d' üna pulita doscha.

Chasper. Qu' es be si' ambiziun del malam chi es la cuolpa da tuot. Eau per mia part nu vulvess il maun suotsur per esser mastrel.

Niculign. Ed eau, scha vess savieu cha la gess a glivrer in quist möd e cha ta duonna pigliess taunt stip la chosa, sgür bricha, cha vess accepto. Ma uossa, pür uossa nu possa piglier ma demischion.

Chasper. Mè pü! Que dess da discuorrer. Chi so scha nu' ns mettessan perfin aint il chalender.

Niculign. L' unica füss scha pudessans la guadagner in tuchand il viv, si' ambiziun, ma cu? Trametter a spass il landamma per at metter a te in sieu pè, nun sarò uschè svelto fat.

Chasper. Ma na na.

Niculign. E scha la dessans da crajer . . .

Chasper. Tü sarost servieu! L' es memma furba per crajer da nossas falistochas. Eau la cugnuosch memma bain, daspö cha-d-essans issembel.

Niculign. (Schafutränd in giloffa.) Spetta, spetta; eau d-he cò üna charta arvschida güst aunz cu ir a radunanza. Uossa vo' la bain . . . lascha' m pür fer. Que sarò be ün spass da' ls rabagliar issembel, noss duos inamuros . . . Clò, clama a ta mamma. (El bütta la charta per terra, Niculign e Chasper sortan.)

Clò. Mamma, mamma! . . . La nu vegn. Oh, eau as di, cur cha' ell' ho la schnarra, nu fo bell' ora per chi chi es intuorn.

Duonn' Uorschla. (Entrand.) Che mauncha darcho? E' l davent, finelmaing, quist bel mastrel? . . . Che fo cò quista charta? (Ella la piglia sü e legia.) „Siand d' incuort mort il suppleant del güdisch da pèsch, ais sia piazza gnida vacanta ed eau vulaiva cun la preschainta at

dumander, scha tü nun savessast novas da qualchün adatto per tela. Que vuless, scha pussibel füss, üna persuna giuvna, intelligiainta e diligiainta, chi eventuelmaing füss alla purteda, in qualche ans, d'assumer la piazza da güdisch da pèsch svest in nos circol, perche eau sun uossa pulit aint pels ans e nun puderò taunt lönch pü funcziuner.“ — President supleant del güdisch da pèsch! Queco füss qualchosa! Chi so scha rabagliessans fors' aint a Chasper? . . . Ah, tamberla cha sun, Chasper es memma vegl, que nu vo. Ma Clô! . . . Üna persuna giuvna, diligiainta, que gess stupend . . . Eau vuless bain til smuschner our! Cò's vezza, scha' l vess marido la cusdrigna, füss que ieu tuot bè da sa posta; la grand' influenza da sieu sör e quinos avess sgür e tschert decis la tscherna in sia favur . . . Ma, che chi' m vain ad im-maint! I dumandan a Niculign, sch' el nu savess novas da qualchün adatto; scha Clô gniss sieu dschender, chi so scha' l nu füss dalun perinclet da' l propuoner. Schi, schi, Uorschla, Clô sto marider ad Annigna, que nu vo oter . . . Clô!

Clô. Che voust?

Duonn' Uorschla. Tü est propi decis d' ir davent?

Clô. Schi, eau sun stüffi marsch da ster cò!

Duonn' Uorschla. E tü nu t'impaisast brich brich a ta povra mamma chi rest' inavous sulischma suletta in sieus vegls dis? Taidla, Clô . . .

Clô. Lascha' m fer bön. Per que cha d-he cò! Esser scu ün pitschen iffaunt, nu pudair fer ünguott' ünguotta scu chi' s vuless . . . Taunt vegna per mieu fat . . . Cuntas idejas da vulair am marider a tieu möd, scu scha vess da marider bè per te! Laschand d' vart la cusdrigna, so' l Segner, chi tuot cha tü vessast bel e pront per me.

Duonn' Uorschla. E scha' t laschess marider a ti' Annigna?

Clô. Que nu tuorn' a quint da perder plets, id es memma tard! (Niculign e Chasper aintran.)

Niculign. Vus cò, duonn' Uorschla? O s-chüsè, nu' vais forse chatto cò, per cumbinaziun, üna charta? Eau nu se inua cha pudess l' avoir persa.

Duonn' Uorschla. (Chi ho intaunt lascho der gio la charta.) Na, eau nun he vis ünguotta.

Niculign. Ah! l'es cò . . . S-chüsè' m, duonn' Uorschla, cun tuot ch' avais ün po la glüna culs pizs insü, nu savessas da' m der forsa ün bun cussagl? Chi crajais, cha' s pudess propuoner scu suppleant del güdisch da pèsch?

Duonn' Uorschla. Ma cu! Güdisch da pèsch?

Niculigu. Schi, la piazza es libra e' m dumandan da fer eventuelas propostas. Chi crajessas . . .

Duonn' Uorschla. Che se eau!

Niculign. Eau vaiva m' impisso il prüm a vos Clô. Que' m paraiva, ch' el füss scu fat a posta per quista piazza . . . que füss naturelmaing eir ün' unur per la vschinauncha; capaciteds vess' el pü cu avuonda . . . schi che, scu ch' el m' ho dit, ho' l muos-chas dad ir davent . . . Nu savessas propi na da' m cussglier, duonn' Uorschla.

Clô. Eau stun ferm sün la mia e part ün dels dis.

Niculign. Que chi es da dir es da dir. La piazza da güdisch da pèsch es üna bella piazza. Ils güdischs da pèsch sun adüna ils prüms a savair tuot; els saun novas da tuot las iertas, da tuot las partiziuns, da tuots lagns illas famiglias. Signur güdisch da pèsch, que nun es nimia poch. Quaunts e quaunts chi nu stüdgessan lönch.

Chasper. Scha tü pruessast da propuoner il figl da sar Gian, Curadin?

Duonn' Uorschla. Quecò' t sumaglia darcho. Ün pöst chi so melappaina ler e scriver . . . Quel am dess ün grass güdisch da pèsch! Taunt pudessast eir arcumander mieu giat.

Clô. Forsa Nuotet da Bastiaun. Quel es sto bger pel muond ed ho bunas cugnuschtschas.

Duonn' Uorschla. Mo schii! Ün bel sogget, chi ho maglio tuot que ch' el vaiva e ch' ün vezza minch' oter di stuorn per las vias. (Ironie.) Que gess stupend! Ün bel respet cha' s pudess allur' avair da ledschas e güdischs!

Clô. Eau nu savess allura chi; ma per mia part, cha fatschan bön, eau vegn per mieu fat.

Duonn' Uorschla. Segner Dieu, scha' s savess da' s render ütil, as pudess bain fer ün sacrifici.

Niculign. S'impissè be scha que nu' s tratta da qualchos' ütil?
Ûn bun güdisch da pèsch es üna vaira benedicziun.
Ma insomma, eau nu se che fer, eau scriverò cha
nu chat üngün.

Duonn' Uorschla. Clô!

Clô. Mamma?

Duonn' Uorschla. Tü voust propi bain a ti' Annigna?

Clô. Che dumanda! Tü sest bain, ch' eau nu poss pü viver
sainz' ella.

Duonn' Uorschla. Tatlè. ün po, Niculign.

Niculign. Hm! Duonn' Uorschla?

Duonn' Uorschla. Eau craj ch' avaunt üna pezza as he arvschieu
poch bain. Che vulais, eau vaiva ün po la glüna.
Scha crajais propi cha que saja lur furtüna, schi in
nom da Dieu, cha nos Clô marida a voss' Annigna,
ed allura... pudessas il propuoner scu güdisch da
pèsch. Eau am fatsch pcho da quists duos povers
inamuros.

Niculign. Eau, per mia part, nun he ünguott' incunter.

Duonn' Uorschla. Tü hest udieu, Clô; tü vezzast ch' eau fatsch
tuot que cha se e poss per te. Vo a clamer ad
Annigna e vus, Niculign, nu smanchè da scriver per-
via da quista piazza da güdisch da pèsch.

